

адміністративних, поліцейських, судових окупаційних органів); форми злочинної діяльності карально-репресивних органів влади.

Фактично, практичну сторону процесу деформації правосвідомості українців під впливом нацистської пропаганди можна представити у наступній схемі: пропагування «немислимих» (непопулярних або таких, що не сприймалися більшістю) ідей антибільшовицького та нацистського спрямування – радикалізація або емоційне підсилення «немислимих» ідей, що стали прийнятними для певної кількості населення у специфічних умовах окупації – повторення, переконання та навіювання сенсів вже «прийнятних» ідей, що у результаті стають «розумними або конформними ідеями» для більшості - популяризація ідей, які закріплюються як політичні норми або закони в умовах окупаційного режиму [4, с.12].

Таким чином, правова свідомість українців в умовах нацистської окупації набула ряду специфічних ознак, таких як:

- відображення суспільною свідомістю, антиправових за своєю сутністю, явищ та процесів правової дійсності, що склалась в умовах нацистського окупаційного режиму на території Рейхскомісаріату «Україна»;

- лабільність суспільної правової свідомості. Змістовне вираження суспільної свідомості постійно змінювалось, реагуючи на конкретні фактори соціального, військово-політичного та іншого характеру;

- амбівалентність системи суспільних правових цінностей, яка стала поєднувати у собі як традиційні українські, так і набуті радянські суспільні цінності, зокрема, які були сформовані в умовах сталінського режиму 30-40-х років, а також новоутворенні, під впливом нацистської пропаганди, ідейні переконання та суспільнозначущі настрої;

- негативізація настроїв, мотивів, установок, переконань, що призводила до радикалізації суспільної поведінки;

- ідеологічна заангажованість правової свідомості - сприйняття та відображення правової дійсності, що склалась в умовах окупації, через призму ідеології (чи то більшовицької, чи то нацистської), міфів та стереотипів;

- підміна (заміщення) правових і моральних норм класовою доцільністю та расово-національною (або націонал-соціалістичною) необхідністю.

- низький рівень обізнаності переважної більшості населення щодо реального стану правового життя в окупації, масштабів злочинної діяльності німців та їх істинних намірів щодо єврейського та слов'янського населення окупованих територій.

1. Калиновський, Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність : монографія. Харків, 2008. 288 с.

2. Куницький М. Соціально-правовий статус місцевого населення Райхскомісаріату «Україна» (1941 – 1944 рр.) : автореф. дис.... доктора. іст. наук. Переяслав-Хмельницький. 2014. 49 с.

3. Коваль М. Теоретичні засади злочинних дій нацистів щодо української культури та їх реалізація під час окупації України в 1941-1944 рр. // Повернення культурних надбань України. Проблеми. Завдання. Перспективи. Київ, 1996. Вип.7. С. 12-20.

4. Костицький М. Ключові підходи до методології пізнання української історико-правової дійсності // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Вип.12. 2015. С. 12 – 17.

Тетяна Жеглінська,
викладач кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Необхідною юридичною гарантією дієвих заходів з охорони здоров'я та надання медичної допомоги в спеціалізованих медичних установах є передбачена в національному законодавстві система юридичних засобів, що являє собою сукупність взаємопов'язаних між собою правових норм, які закріплюють права людини на життя, здоров'я, охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Ідеологічним підґрунтям цих можливостей є

конституційний принцип, відповідно до якого людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1].

У юридичній енциклопедії за редакцією Ю. Шемшученка міститься таке трактування терміна «страхування» як однієї зі складових словосполучення «медичне страхування»: «це система правових, економічних та організаційних відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених законодавством або договором Страхування, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом оплати фізичними та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів. Об'єктами страхування можуть бути майнові інтереси, пов'язані з: життям, здоров'ям, працездатністю та додатковою пенсією страхувальника або застрахованої особи (особисте страхування); володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування)» [4, ст.664].

На відміну від законодавства про страхування, що характеризується прогальністю в аспекті тлумачення терміна «медичне страхування», окремі судження про цей соціальний феномен містяться у законопроектах. «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні» від 11.02.2015 р. [2], та «Про фінансування охорони здоров'я та загальнообов'язкове медичне страхування в Україні» №9163 від 04.10.2018 [3].

У першому з них (ст. 2) закріплено такі положення:

1) загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування є складовою частиною системи загальнообов'язкового державного соціального страхування і формою соціального забезпечення населення у сфері охорони здоров'я; 2) метою загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування є встановлення гарантій для захисту прав громадян на отримання безоплатної медичної допомоги на засадах соціальної рівності і доступності незалежно від віку, статі, стану здоров'я за рахунок коштів загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування; 3) загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування спрямоване на: забезпечення рівного права громадян на доступність медичної допомоги; отримання безоплатної медичної допомоги; забезпечення сталого гарантованого фінансування надання медичної допомоги; досягнення високого рівня стану здоров'я населення [2].

У ст. 13 законопроекту «Про фінансування охорони здоров'я та загальнообов'язкове медичне страхування в Україні» №9163 від 04.10.2018 містяться такі приписи щодо досліджуваного нами терміно-поняття: 1) загальнообов'язкове медичне страхування – це вид обов'язкового страхування, спрямований на забезпечення конституційних прав громадян на охорону здоров'я та реалізацію державних гарантій на одержання безоплатної медичної допомоги та медичне страхування; 2) є формою фінансового забезпечення витрат населення України, що можуть бути понесені на лікування, діагностику, профілактику, реабілітацію, забезпечення ліками та засобами медичного призначення тощо у разі хвороби, нещасного випадку, в межах, визначених Програмою страхування, за рахунок грошових фондів (страхових резервів страховиків та коштів Резервного Фонду загальнообов'язкового медичного страхування), що формуються шляхом сплати страхувальниками страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) за договорами загальнообов'язкового медичного страхування, у тому числі за рахунок асигнувань з державного та місцевих бюджетів, отримання доходів від розміщення коштів цих фондів та з інших, передбачених цим законом джерел; 3) метою загальнообов'язкового медичного страхування є: встановлення гарантій для захисту прав громадян на отримання безоплатної медичної допомоги на засадах соціальної рівності і доступності незалежно від віку, статі, стану здоров'я за рахунок коштів загальнообов'язкового медичного страхування; забезпечення рівних прав громадян на одержання безоплатної медичної допомоги належного обсягу та якості; підвищення якості надання медичної допомоги, сприяння ефективному розвитку системи охорони здоров'я та створення умов для її належного використання; створення умов для розвитку ринкових відносин в системі охорони здоров'я [3].

Аналіз вищенаведених суджень про страхування, загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування та загальнообов'язкове медичне страхування свідчить про: а) зв'язок медичного страхування із такими соціальними явищами, як здоров'я людини, охорона здоров'я, медична допомога, безоплатна медична допомога, причому пріоритет надається саме безоплатній медичній допомозі; б) такий зв'язок є не прямим, а опосередкованим, адже медичне страхування є передусім формою фінансового забезпечення витрат населення, що можуть бути понесені у разі потреби надання йому професійної медичної допомоги, тобто є економічною (а, точніше, фінансовою) гарантією таких можливостей люди-

ни, як право на охорону здоров'я та медичну допомогу.

Отже, медичне страхування є економічною гарантією реалізації можливостей кожного на охорону здоров'я та медичну допомогу.

1. Конституція України: Основний Закон України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні: законопроект від 11.02.2015 р. URL: <https://www.apteka.ua/article/324118>.

3. Про фінансування охорони здоров'я та загальнообов'язкове медичне страхування в Україні: законопроект № 9163 від 04.10.2018 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64744

4. Нагребельний В.П. Страхування // Юридична енциклопедія : в 6-и т. / Редкол. : Ю.С. Шемшученко та ін. Київ: «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 1998. Т. 5: П – С. 2003. 733 с.

Олена Нагорна,
викладач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ НА СУСПІЛЬСТВО ТА ДЕРЖАВУ

Багато в чому корупція стає визначальною характеристикою XXI ст. – так само, як XX ст. характеризувалося ідеологічною боротьбою між демократією, фашизмом і комунізмом. Нині більшість країн світу визнають легітимність демократії і, бодей, намагаються створити ілюзію конкурентних виборів. Вирізняє сучасні політичні системи саме прихильність до корупції, прагнення правлячих еліт скористатися владою з метою служіння загальним інтересам суспільства або ж власним. Через те, що в основі феномену «корупція» закладено вікові традиції взаємодії у суспільстві – «послуга за послугу» або «do ut dest», лише після піднесення боротьби з корупцією до рівня державної політики у XX ст. вдалось мінімізувати її негативний вплив.

Такі заходи вбачаються необхідними, адже корупція здатна спричинити серйозні проблеми у розвитку суспільства і держави, загрожувати її безпеці та економіці, демократичним інститутам і цінностям, порушити дію принципів справедливості, верховенства права, належного управління, рівності, провокувати розвиток організованої та економічної злочинності, перешкоджати ефективному використанню ресурсів (регресивний податок). Вона підриває легітимність політичних систем, надає недемократичні способи утримання влади, підтримує життя «еліт» за рахунок інших і змушує талановитих витратити час на «ігри з системою», замість створення нових благ. На жаль, Україна та її суспільство на власному досвіді вже відчули найбільш небезпечні наслідки розвитку корупції.

Так, остання стала однією з причин масових протестів у державі наприкінці 2013 р. – на початку 2014 р.: свавілля керівництва країни та чиновництва, їх корумпованість, унеможливили дотримання прав людини і громадянина та спричинили «соціальний вибух». З огляду на вказані вище ризикові наслідки процвітання корупції у державі, остання вмотивовано віднесена вітчизняним законодавцем до числа ключових загроз національній безпеці й інтересам України, а протидія їй – до пріоритетів суспільства на сьогоднішньому етапі розвитку нашої держави. Загрозливі наслідки процвітання корупції у державі добре розуміють як політичні та громадські діячі, так і науковці, а прості мешканці України кожен день відчувають на собі її вплив. Тому потреба протидії їй зумовлює необхідність консолідації зусиль державних і місцевих органів влади, їх службових і посадових осіб, національних і міжнародних організацій, представників громадськості та науки, імплементації провідного антикорупційного досвіду.

Разом із цим, триваюча антикорупційна реформа в Україні призводить до суттєвого оновлення законодавства, створення нових антикорупційних органів (Національного антикорупційного бюро, Спеціалізованої антикорупційної прокуратура, Вищий антикорупційний суд України), перерозподілу компетенції вже існуючих. Подібні трансформації не завжди спричиняють позитивні правозастосовні наслідки. Натомість, проголошені керів-